

279

Stupeň utajení ZRUŠEN dle § 22, odst. 4, zák. č. 412/2005 Sb., dne 12.5.2006

A-002574/17-74

2. října 1974

O D B Ō R 17

~~Přísně tajné~~

Výtisk č. 41

Souhrnní informace rozvědky

Úsilí nepřátelských center v zahraničí o zneužití 21. srpna

Jezor

Za správnost:

pplk. J. ZAJÍC, v. r.

Počet listů: 9

280

Souhrnná informace rozvědky č. 25

Úsilí nepřátelských center v zahraničí o zneužití 21. srpna

Zpráva podává přehled o rozsahu nepřátelských akcí uskutečněných v letošním roce v souvislosti s 21. srpnem. Ukazuje na jejich další pokles a zabývá se jeho některými příčinami.

Přehled veřejných nepřátelských akcí

Antikomunistické a antisovětské akce na Západě, uskutečněné u příležitosti 6. výročí internacionální pomoci vojsk VS ČSSR, měly oproti roku 1973 opět sestupný charakter.

Z československé emigrace bezprostřední zájem na organizování veřejných akcí proti 6. výročí srpna projeví na jaře 1974 slovenští separatisté. Chtěli uspořádat tiskové konference v různých městech západní Evropy a útoky proti srpnovým událostem spojit s propagací svého politického separatistického programu. Kalkulovali také se zájmem západního tisku o tuto "tematiku". Přípravné práce byly však na začátku léta t.r. přerušeny. Ukázalo se, že jejich plány jsou nereálné a že pro ně nemají dostatek zájmu a podpory.

Čs. národní rada v Chicagu vyšla opět v květnu 1974 s iniciativou uspořádat ve Washingtonu a dalších amerických místech tzv. protestní autokolonu. Jejího vzoru měly následovat emigrantské organizace i v Kanadě. K jejich uskutečnění v USA však došlo pouze ve Washingtonu (18. 8.), kde se jí účastnilo jen deset aut. Akce podle hodnocení samotných čs. emigrantů politicky a významem propadla. Minimální ohlas měly také autokolony emigrantů v Ottawě a Torontu. I zde byla účast emigrantů proti minulým letům značně slabší. Podle dostupných informací zájem veřejnosti v Kanadě neupoutala ani tzv. nálepková akce Čs. národního sdružení, které v létě tohoto roku vydalo soubor antisovětských známek, které se měly vylepovat na korespondenci krajanů a emigrantů.

Snahu po uskutečnění veřejné demonstrace projevil ve Švýcarsku emigrantský tzv. Svaz spolků. Pro svou plánovanou akci získal souhlas ze strany oficiálních švýcarských míst, které však zdůrazňovaly, že řečníci na shromáždění nesmí používat hrubé útoky proti socialistickým zemím a jejich představitelům. Demonstrace se konala 20. 8. 1974 v Curychu. Promluvil na ní L. PACHMAN, který se zejména věnoval "rozboru roku 1968" v ČSSR a vyslovoval se proti současné politice KSČ a našemu vnitropolitickému vývoji, včetně upevňování spolupráce s SSSR. Jako divák zde byl přítomen i SOLŽENICYN. Reakce místních sdělovacích prostředků na tuto akci byla malá.

Iniciativu v uspořádání provokačního vystoupení před ZÚ ČSSR projevíli někteří exponenti československé emigrace ve Velké Británii. Aktivní v tomto směru bylo zejména církevní centrum Velehrad. V Londýně se dne 20. 8. 1974 uskutečnily dvě protičeskoslovenské akce. Prvé, která se konala od 13 hodin před budovou ZÚ ČSSR, se zúčastnilo pouze 5 osob. Na druhé, jež byla ve večerních hodinách, bylo přítomno kolem padesáti emigrantů z různých ZSS. Politický efekt na britskou veřejnost byl mizivý. Neúspěšně dopadlo i rozdávání protičeskoslovenských a anti-sovětských letáků. Z britských sdělovacích prostředků pouze Daily Telegraph uveřejnil 21. 8. 1974 dopis púnorového emigranta J. JOSTENa redakci listu, který obsahoval "protestní provolání čs. emigrace k 21. srpnu 1968".

V NSR připravované a nakonec i realizované provokace československé emigrace a západoněmeckých antikomunistických organizací v tomto roce byly především spojovány s "otázkou intelektuálních svobod" a jejich údajného "potlačování v ČSSR". V pozadí takto motivovaných útoků zřejmě figuroval i bezprostřední zájem některých kruhů západních zemí, především v NSR, prosazovat touto formou své požadavky v rámci tzv. třetího koše jednání KBSE a brzdit mírovou iniciativu socialistických zemí.

Tímto směrem bylo také nesené zasedání tzv. kongresu Třetí cesty ve dnech 31. 7. - 11. 8. 1974 v Achbergu, který lze považovat za úvodní akci celkové kampaně. Jednání se vedle prof. O. FLECHTHEIMA ze Západního Berlína, členů levice SPD, trockistů atd. účastnili i českoslovenští emigranti v čele s O. ŠIKem. Vedle dalšího rozpracování tzv. nového modelu demokratické společnosti, využití mezinárodní organizace Amnesty International pro další kampaně s "tématikou nedodržování Charty OSN o lidských právech" v socialistických zemích a veřejné akce s požadavkem propuštění politických vězňů" v ČSSR.

Dne 20. srpna 1974 uspořádala německá sekce Amnesty International (skupina Heidelberg) demonstraci dvanácti osob před ZÚ ČSSR v Bonnu. Pokusy účastníků o předání petice pracovníci ZÚ odmítli. Ohlasy na tuto akci se v západoněmeckém tisku objevily druhý den.

Výročí internacionální pomoci Československu zneužili k antisovětským výpadům i někteří představitelé CDU/CSU. Např. s ostrými útoky proti socialistickým zemím vystoupil na veřejnosti mluvčí CDU W. WEISKIRCH. Antikomunistickým duchem bylo též naplněno shromáždění v Západním Berlíně, které bylo též organizováno krajně pravicovou organizací tzv. Bund Freies Deutschland. Zde se štvavými výroky vystoupil J. F. STRAUSS a L. PACHMAN.

V ostatních západních zemích došlo jen k některým nepřátelským provokacím drobného charakteru. Veřejná vystoupení omezeného rozsahu se konala např. v Miláně a v provincii Regio Emilia, kde vystoupil poslanec republikánské strany D. PENNI. V Miláně pak mluvil poslanec sociální demokracie AMADEL.

V Rakousku nedošlo k žádné veřejné demonstrační akci. Pouze rakouská odbočka Amnesty International rozesílala v dosti omezeném počtu letáky, žádající "propuštění politických vězňů v ČSSR" (ŠABATA, HUBL, TESAR, MULLER).

Ve Švédsku maoistické organizace ve Stockholmu uspořádaly protisovětské shromáždění, které mělo velmi lokální charakter a bylo navíc poznamenáno značnou chaotičností.

O organizování veřejné demonstrace se pokoušeli čs. emigranti v Austrálii (Sydney). Tato akce byla však oficiálními místy zakázána.

Prominenti československé posrpnové emigrace se letos vzdali, zejména také s ohledem na diferenciační proces v mase emigrace, přípravy veřejných vystoupení. Orientovali se na aktivní účast v antikomunistických kampaních, které měly být realizovány především po linii západních sdělovacích prostředků; a některých štvavých akcí tzv. nové levice na Západě a dalších nátlakových seskupení. Serioznější akce letos uspořádány nebyly. Levičácká seskupení ve Francii, Belgii apod. nebyla schopna z důvodů vnitřních politických rozporů a osobních kontraverzí projevit vlastní iniciativu, z nátlakových organizací ke konkrétním přípravám přistoupily pouze již zmíněné odbočky Amnesty International v NSR a Rakousku.

Z přehledu počtu i rozsahu uvedených nepřátelských akcí vyplývá, že tyto oproti minulému roku měly opět omezenější charakter. Zejména pokleslo množství provokací realizovaných československou emigrací k 6. výročí srpnových událostí. Obdobně nedošlo k větší aktivizaci nátlakových a antikomunistických seskupení.

Přehled nejdůležitějších akcí k "21. srpnu" uskutečněných
západními sdělovacími prostředky

Také západní tisk věnoval výročí srpnových událostí menší pozornost než v minulých letech. O této skutečnosti nakonec svědčí i nižší počet publikovaných materiálů a článků.

Ze západních zemí k rozsáhlejší kampani došlo jen v Itálii a NSR. Veškerý italský buržoasní tisk a sdělovací prostředky politických stran (mimo IKS) přinášely nepřátelsky zaměřené články. Jednalo se zde zejména o listy Popolo, Avanti, La Stampa Globo, Voce repubblicana, Massaggero, Il Tempo, Il Giornale, A Venire, Manifesto, Corierra dela Sera atd. V jednotlivých zprávách byla "problematika 21. srpna" prokombinována s tendenčním rozbohem vnitropolitické situace v Československu, desinformacemi o politice KSČ a údajných rozporech ve vedení státu a strany. Na protičeskoslovenských statích v Il Giornale měl zřejmě přímý podíl J. PELIKÁN. Navíc italský tisk věnoval značnou pozornost interview PELIKÁNa (z 12. srpna) pro francouzský buržoasní týdeník Express, který zde vyšel pod názvem "Praha po šesti letech". Italský rozhlas a televize informovaly o výročí jen stručně v rámci zpráv.

Západoněmecké sdělovací prostředky k antikomunistickým akcím použily široce J. HOCHMANa, který vystoupil poprvé veřejně v polovině srpna 1974 v Ženevě. Jeho antikomunistické názory citovaly některé listy, jako např. Bonner Rundschau. J. HOCHMAN se objevil dne 19. srpna i na obrazovce prvního televizního programu a 20. srpna pak poskytl interview pro agenturu AP. Zaměřil se zde především na výpady proti politice KSČ na kulturní frontě, mluvil o tzv. persekuci osob a rodin bývalých exponentů atd. HOCHMANovi věnoval dosti značnou pozornost i týdeník Spiegel

a také Bayernkurier. Nepřátelské materiály otiskl i Die Welt, Frankfurter Allgemeine, Zeitung, Stuttgarter Zeitung a Bonner Rundschau.

Jasně antikomunistický ráz mělo také vysílání druhého programu televize NSR, kde v rámci ZDF - Magazin byl večer 22. srpna uveden patnáctiminutový šot pod názvem "ČSSR - šest let po přepadu". S protičeskoslovenskými a antisovětskými výpady zde vystoupil emigrant Vl. VESELY a O. FILIP. Další pořad s O. FILIPem v kampani také dosti využívaným, vysílala stanice Deutsche Welle. Tyto "rozhovory" přetiskli západoněmecký, rakouský a švýcarský tisk.

V relacích Deutsche Welle, které byly zaměřeny proti internacionální pomoci vojsk VS ČSSR, docházelo i k útokům proti bratrským vztahům mezi KS a ke snaze vyvolávat u posluchačů dojem o "nezájmu stranických a vládních představitelů v Československu o připomínání 21. srpna 1968". Vcelku však činnost Deutsche Welle proti roku 1973 byla méně intenzivní. Její pořady do určité míry přebírala také stanice Deutschlandfunk.

Stejně tak jako v minulých letech značnou aktivitu opět projevila Svobodná Evropa v Mnichově. Vysílala velký počet relací, které úmyslně glorifikovaly kontrarevoluční vnitropolitický vývoj v ČSSR v r. 1968 a útočily proti poskytnutí internacionální pomoci Československu. Pořady byly dále nasměrovány na zásadní zkreslování a očernování politiky KSČ, docházelo v nich k přímému napadání našich stranických a dalších osobností. Zpochybňován byl i celospolečenský a hospodářský pokrok v ČSSR. Svě nepřátelské vývody se vysílání Svobodné Evropy snažilo podepřít rozsáhlou citací materiálů k ČSSR ze západního tisku. Citací západního tisku vedení RSE chtělo také čs. posluchačům dokazovat,

že tzv. československá otázka je na Západě stále živá, a že jí politické kruhy a veřejnost nadále věnuje velkou pozornost.

Téměř po pětiměsíční přestávce byla v belgickém tisku v srpnu částečně obnovena kampaň proti vstupu vojsk VS do ČSSR v srpnu 1968, která se opírala o tendenční informace holandské tiskové kanceláře. Na útoky proti poskytnutí internacionální pomoci se zejména koncentrovaly listy Volksgazet, Het Belang ven Limburk a Nieve Gids. Do kampaně se zapojil i orgán socialistické strany Valisgard Anvers.

Sdělovací prostředky v USA a Kanadě se "21 srpna" v podstatě nevěnovaly, mimo Caristian Science Monitor. Iniciativu v tomto směru převzal však emigrantský tisk, který zveřejnil řadu provokačních článků doplněných dobovými fotografiemi (např. Dení hlasatel, New Yorský deník, Naše hlasy atd.). Obdobně i emigrantské časopisy vydávané v západní Evropě. Z platformy glorifikace tzv. pražského jara a boji socialistické opozice vystoupily opět také "Listy" J. PELIKANA.

Ve Francii zájem tisku o zneužití srpna k antikomunistickým výpadům byl slabý. Mimo již zmíněného interview PELIKANA v Ex-pressu, jen Combat a Le Monde přinesly některé pomlouvačné informace. Obsáhlejší článek se objevil pouze v Le Nouvel Observateur z 26. 3. 1974, který široce citoval z nové antisovětské publikace E. FISCHERA "Sen jara 1968" a své útoky doplňoval fotografiemi ze srpna 1968.

Francouzská televize a rozhlas se problematikou Československa vůbec nezabývaly. Nedošlo ani k žádným akcím ze strany představitelů politických stran, trockistů, maoistů a renegátů KS. Dle hodnocení našich pracovníků však lze pozorovat, že po linii

francouzských sdělovacích prostředků začíná nyní opět docházet k určitému ožívání zejména antisovětských výpadů, tzv. československý problém je zde používán jako jeden z "argumentů" pro akcentování nepřátelsky laděných pořadů a článků. Objevovaly se zde např. i tendence zneužít falešného výkladu SNP k očernování Sovětského svazu.

Určitý zdrženlivý postoj zaujaly i sdělovací prostředky v Rakousku. Jen některé listy reagovaly na požadavek rakouské odbočky Amnesty International, aby prezident ČSSR udělil milost "politickým vězňům" v Československu.

Obdobným způsobem se projevovaly kolem 21. srpna sdělovací prostředky ve Švýcarsku, které šířeji citovaly pouze vystoupení HOCHMANA a informovaly o demonstraci Amnesty International v NSR.

Ve Velké Británii, Španělsku, Norsku, Dánsku, Švédsku a Austrálii a některých dalších zemích se objevily jen ojedinělé protičeskoslovenské pasáže nebo negativní narážky na internacionální pomoc vojsk VS Československu.

Závěry:

Z hodnocení nepřátelských kampaní a veřejných akcí k 6. výročí internacionální pomoci vojsk VS ČSSR vyplývá, že tyto nepřátelské akce mají od roku 1971 trvale sestupný charakter. To se týká zejména veřejných akcí a provokací emigrace a různých antikomunistických organizací. Kampaně se do značné míry omezily na buržoasní sdělovací prostředky. Ale i v nich měly v porovnání s minulým rokem menší rozsah. To vyplývá z několika příčin:

- 1) Probíhající proces diferenciacie uvnitř emigrace dále omezuje možnosti vedoucích činitelů různých organizací emigrace, organizovat veřejné protičeskoslovenské akce. To se projevuje stále více hlavně v malé účasti na akcích či v nemožnosti takové akce uspořádat.
- 2) V důsledku mírové politiky SSSR, posilování jeho autority a také upevňování mezinárodního postavení ČSSR a v důsledku procesu politiky uvolňování dochází k postupné izolaci krajně reakčních sil na Západě a oficiální vládní kruhy a realističtější uvažující politická místa a některé sociálně demokratické a levicové strany a skupiny neposkytují provokačním akcím emigrace takovou podporu jako před několika lety.
- 3) Zájem západní veřejnosti se stále více koncentruje na důsledky krizového vývoje kapitalistického hospodářství, inflace a růstu nezaměstnanosti a také na krizové situace ve světě jako Kypr, rozpory uvnitř NATO, OSN apod.